

Tillaga að stefnumörkun Sambands íslenskra sveitarfélaga 2022-2026

Vinnuskjal fyrir XXXVII. landsþing 28. – 30. september 2022

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Efnisyfirlit

Inngangur	2
1. Meginmarkmið og leiðarljós	3
2. Hlutverk sambandsins.....	4
3. Samskipti við ríkið og tekjustofnar.....	5
4. Velferð, mannréttindi og lýðræði	6
5. Menntun og velferð barna	8
6. Skipulags- og húsnæðismál	9
7. Umhverfis- og loftslagsmál	10
8. Byggðamál, atvinna og innviðir	11
9. Nýsköpun, stafræn þróun og umbreyting.....	13
10. Vinnumarkaðsmál	14

Inngangur

Undanfarna mánuði hefur starfsfólk sambandsins í samstarfi við kjörna fulltrúa, starfsfólk sveitarfélaga og stjórn sambandsins unnið að undirbúningi stefnumótunar á komandi landsþingi. Haldnir voru fimm fundir þar sem rædd voru afmörkuð mál og fékk allt sveitarstjórnarfolk boð um þátttöku. Upplagg fundanna var að fá fram þær áherslur sem sambandið ætti að leggja næstu fjögur árin.

Í framhaldinu voru haldnir fundir með fastanefndum sambandsins og að því loknu fór starfsfólk sambandsins yfir gögn fundanna og bætti við áherslum. Þá tók stjórn skjalið til umfjöllunar á vinnufundi stjórnar 23.-24. júní 2022, unnið var úr þeim ábendingum sem þar komu fram og skjalið lagt fyrir stjórn að nýju 26. ágúst sl.

Í skjalinu má sjá hugmynd að tengingu kafla við Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun sem áfram verður hægt að vinna með við endanlega útgáfu stefnumörkunar ef landsþingi hugnast slík framsetning. Gott er því að lesa kaflana og markmiðin í stefnunni með tengingu við Heimsmarkmiðin í huga.

HEIMSMARKMIÐIN Markmið Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun

1. Meginmarkmið og leiðarljós

Mörg mikilvæg verkefni bíða sveitarstjórnarstigsins á því kjörtímabili sem nú fer í hönd. Í hagsmunagæslu sambandsins eru ávallt tiltekin leiðarljós sem horft er til við framkvæmd hagsmunagæslunnar. Þar er einkum litið til þess að standa vörð um sjálfstjórnarrétt sveitarstjórna, nálægðarreglu og meðalhófsreglu. Ríkisstjórnin hefur boðað endurskoðun á stefnu í málefnum sveitarfélaga, grænbækur verða unnar um fjölmörg mál sem varða sveitarstjórnarstigið og yfir standa viðræður um endurskoðun tekjustofna sveitarfélaga ásamt því að unnið er að endurskoðun regluverks Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga. Gera verður kröfu um vandað samráð um allar hugmyndir um breytingar á verkaskiptingu og að heildarsýn ráði ferð varðandi breytingar á skipulagi velferðarþjónustu. stefnumörkuninni í heild er ætlað að endurspeglar þessar áskoranir eftir því sem frekast er unnt og nýtast sem leiðarvísir fyrir stjórn og starfsfólk sambandsins á kjörtímabilinu.

1.1	Öflugt sveitarstjórnarstig er ein meginstoð velferðar íbúanna.
1.2	Sveitarstjórnarstigið á að vera hornsteinn lífðæðis og mannréttinda.
1.3	Sveitarfélög verði samfélög án aðgreiningar. Stefnt skal að því að jafnréttis- og mannréttindasjónarmið, s.s. alþjóðlegar mannréttindaskuldbindingar sem Ísland hefur undirgengist, verði fléttuð inn í alla stefnumótun og lagasetningu sem snýr að sveitarfélögunum.
1.4	Sjálfstjórn sveitarfélaga skal viðurkennd og tryggð í landslögum og stjórnarskrá í samræmi við sáttmála Evrópuráðsins um sjálfstjórn sveitarfélaga.
1.5	Skipulagsvaldið er einn af hornsteinum sjálfstjórnarréttar sveitarfélaganna sem skal virða og ná til alls lands sem og haf- og strandsvæða.
1.6	Sveitarfélögum skulu tryggðir nauðsynlegir tekjustofnar í samræmi við þau verkefni sem þeim eru falin með lögum.
1.7	Skattlagning af hálfu sveitarfélaga skal vera hófleg og byggja á því að ábyrgðar og hagkvæmni sé gætt við framkvæmd og fjármögnun þjónustunnar.
1.8	Jöfnunarkerfið skal gera öllum sveitarfélögum kleift að sinna lögboðnum verkefnum með sambærilegum hætti.
1.9	Íbúar sveitarfélaga eigi kost á samfelldri og heildstæðri þjónustu sem skipulögð er með þarfir þeirra í huga.
1.10	Verkaskipting í opinberri stjórnsýslu skal vera skýr og miðast við að sveitarfélögin annist nærþjónustu, enda geti þau nýtt sér þá þekkingu sem þau hafa til að laga framkvæmd þjónustunnar að staðbundnum aðstæðum og þörfum.
1.11	Við setningu laga og reglugerða um verkefni sveitarfélaga skal leitast við að svigrúm einstakra sveitarfélaga verði eins mikið og kostur er til staðbundinnar aðlögunar við framkvæmd þeirra.

1.12	Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun verði leiðarljós við framkvæmd stefnumörkunar ásamt því að unnið verði markvisst að innleiðingu þeirra á sveitarstjórnarstigi.

2. Hlutverk sambandsins

Sambandið hefur það lögbundna hlutverk að vera málsvári allra sveitarfélaga í samskiptum við ríkið og gæta hagsmuna þeirra í hvívetna. Öll mál, þjónusta og viðfangsefni sem sveitarfélögin sinna eru því til umfjöllunar í starfsemi sambandsins á einn eða annan hátt. Kappkostað er að þróa nána samvinnu við Alþingi, ríkisstjórn, ráðuneyti og þær stofnanir ríkisins sem fjalla um mál er varða sveitarfélögin, svo framgangur þeirra verði í samræmi við áherslur sveitarfélaga. Efling sveitarstjórnarstigsins, aukin gæði í þjónustu sveitarfélaga og traust og sanngjörn fjármögnun hennar er undirliggjandi markmið í öllu starfi sambandsins. Gildandi stefnumörkun sambandsins hverju sinni er því leiðarljós alls þess er sambandið fæst við. Hlutverk þess er skýrt í þeim samþykktum sem um sambandið gilda og með samhljómi í stefnumörkuninni skapast frjór og sterkur grunnur fyrir sambandið að sækja fram til hagsbóta fyrir öll sveitarfélög.

2.1	Að vera sameiginlegur málsvári sveitarfélaga og vinna að sameiginlegum hagsmunamálum þeirra og samstarfi til eflingar sveitarstjórnarstigsins.
2.2	Að vera fulltrúi sveitarfélaga gagnvart ríkinu og öðrum innlendum aðilum, eftir því sem við á.
2.3	Að þjóna sveitarfélögum á sviði vinnumarkaðsmála, annast kjarasamningsgerð og hafa fyrirvar í kjaramálum fyrir þau sveitarfélög sem veita umboð sitt til þess, hafa frumkvæði að rannsóknum og sinna upplýsingagjöf til sveitarfélaga um kjaramál.
2.4	Að þjóna sveitarfélögum og samtökum þeirra á sviði lögbundinna verkefna og öðrum þeim sviðum sem sveitarfélög og samtök þeirra kalla eftir í takt við þróun og breytingar á sveitarstjórnarstiginu.
2.5	Að vera fulltrúi sveitarfélaga gagnvart erlendum samtökum um sveitarstjórnarmál, alþjóðastofnunum og öðrum þeim aðilum erlendis er láta sig sveitarstjórnarmálefni skipta.
2.6	Að vinna að almennri fræðslu um sveitarstjórnarmál með ráðstefnu-, námskeiða- og fundahaldi og miðla þekkingu og upplýsingum til sveitarstjórnarmanna og starfsmanna sveitarfélaga með fjölbreyttum hætti.
2.7	Sambandið vinni áfram á grundvelli stefnu um samfélagslega ábyrgð og nýti nýjustu tækni með sjálfbærni að leiðarljósi t.d. með því að fjölga stafrænum ráðstefnum, fundum og samráði.
2.8	Sambandið vinni að víðtæku samráði við sveitarstjórnarfólk þegar veigamikil mál eru til umfjöllunar ásamt því að kynna málstað sveitarfélaga fyrir almenningi.

2.9	Sambandið vinni að því að sveitarfélög virki samtakamátt sinn til að auka skilvirkni og nýsköpun í starfsemi sveitarfélaga.
2.10	Til að efla hagsmunagæslu sambandsins verði Brussel-skrifstofa sambandsins fest í sessi með varanlegri fjármögnun frá Jöfnunarsjóði sveitarfélaga. Áhersla verði á að vakta breytingar á Evrópulöggjöf sem áhrif hafa á íslensk og auka þátttöku íslenskra sveitarfélaga í evrópskum samstarfsverkefnum.
2.11	Sambandið styður Samtök orkusveitarfélaga, Samtök sjávarútvegssveitarfélaga, Hafnasamband Íslands og Samtök sveitarfélaga á köldum svæðum eins og kostur er og vinnur með þeim að sameiginlegum framfaramálum.

3. Samskipti við ríkið og tekjustofnar

Sambandið vinni að því að byggja upp traust í samskiptum ríkis og sveitarfélaga. Lögð er áhersla á það í samskiptum við ríkið, m.a. með vísan til laga um opinber fjármál, að horfa beri til hins opinbera í heild þegar teknar eru ákvarðanir sem hafa áhrif á útgjöld og verkaskiptingu ríkis og sveitarfélaga. Í því felst m.a. að það sé enginn ávinningur af því fyrir ríkið og samfélagið í heild að sveitarfélög reki verkefni með halla eða taki að sér ný verkefni sem ekki eru fjármögnuð.

3.1	Sambandið leggi áherslu á að samhæfa fjármál og stefnu opinberra aðila. Í því skyni þarf m.a. að bæta vinnubrögð og samráð við undirbúning samkomulags milli ríkis og sveitarfélaga um opinber fjármál. Samkomulagið verði jafnframt nýtt í meira mæli til umbóta í opinberri stjórnsýslu.
3.2	Sambandið vinni að því að fyrirkomulag kostnaðarmats verði endurskoðað og styrkt. Áhersla er lögð á að allar tillögur að stefnumarkandi ákvörðunum stjórnvalda ríkisins s.s. lagafrumvörp og reglugerðir sem kunna að hafa fjárhagsleg áhrif á sveitarfélög verði vandlega kostnaðarmetnar og tilgreint hvernig útgjöld verði fjármögnuð.
3.3	Sambandið leggi áherslu á að breikka og styrkja tekjustofna sveitarfélaga og stuðla þannig að fjárhagslegri sjálfbærni þeirra. Tekjustofnarnir skulu vera fjölbreyttir, stöðugir og standa undir þeirri þjónustu sem íbúar kalla eftir hvort sem hún er lögskyld eða lögheimil.
3.4	Endurskoðun á regluverki Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga verði lokið sem fyrst. Við gerð tillagna um breytingar verði horft til þeirra áskorana sem sveitarfélög standa frammi fyrir m.a. vegna lýðfræðilegra og efnahagslegra breytinga. Breytingar sem hafi veruleg fjárhagsleg áhrif á einstök sveitarfélög verði innleiddar í áföngum.
3.5	Sambandið beiti sér fyrir því að virðisaukaskattur sé afnuminn af skilgreindum innviðaframkvæmdum sveitarfélaga.
3.6	Sambandið leggur áherslu á að fasteignaskattar séu greiddir af öllum fasteignum. Þá verði aðferðafræði við álagningu fasteignaskatta tekin til skoðunar.

3.7	Sambandið leggi þunga áherslu á að fá aukið fjármagn frá ríkinu til að standa undir útgjöldum sveitarfélaga vegna þjónustu við fatlað fólk og til að mæta sívaxandi kröfum um hærra þjónustustig.

4. Velferð, mannréttindi og lýðræði

Lögð er áhersla á að tryggja beina aðkomu sveitarstjórnarstigsins að stefnumótun og mótun tímasettra og fjármagnaðra aðgerðaáætlana í velferðarþjónustu. Til framtíðar litið þurfa ríki og sveitarfélög að vinna sameiginlega að því að mæta áskorunum sem snúa að lýðfræðilegum breytingum sem felast m.a. í hærri hlutfalli aldraðra og innflytjenda.

Bæta þarf aðgengi að velferðarþjónustu um allt land og veita skilvirkari þjónustu með nýtingu tæknilausna og samþættingu þjónustu. Þá eru markvissar forvarnaaðgerðir, s.s. heilsueflandi aðgerðir og snemmbær stuðningur einnig mjög mikilvæg úrræði til að draga úr kostnaði við velferðarþjónustuna til lengri tíma. Jafnframt þarf að huga sérstaklega að mönnunarvanda í velferðarþjónustu. Þá býður aukið samráð og samstarf við íbúa upp á tækifæri til að auka skilning íbúa á þjónustuáskorunum og fá þá til að axla meiri ábyrgð.

Sveitarfélögin þurfa að tileinka sér markvissar aðferðir til að ná til íbúa og skapa áhuga meðal þeirra á að taka þátt í staðbundnu lýðræði bæði við kosningar og á milli kosninga. Beita þarf sértækum aðferðum til að ná til einstakra hópa, svo sem innflytjenda og ungs fólks.

4.1	Sambandið vinni að því að auka samstarf félags- og heilbrigðisþjónustu með það að markmiði að fjölga úrræðum, stytta biðtíma eftir nauðsynlegri sérfræðiþjónustu og skýra ábyrgðarskiptingu milli ríkis og sveitarfélaga svo þjónustan verði aðgengilegri. Þá verði lögð áhersla á að réttur til þjónustu í einu kerfi útiloki ekki þjónustu í öðru.
4.2	Sambandið vinni að framgangi viljayfirlýsingar um heildarendurskoðun á þjónustu við eldra fólk með það að markmiði að tryggja betri þjónustu við þennan hóp m.a. með samþættingu á þjónustu, forvörnum, heilsueflingu og aukinni virkni fólks.
4.3	Sambandið beiti sér fyrir auknu samstarfi sveitarfélaga og ríkisins um málefni fatlaðs fólks. M.a. verði lögð áhersla á að skýra ábyrgðarskiptingu milli ríkis og sveitarfélaga og að auka samstarf milli heilbrigðisþjónustu og þjónustu á vegum sveitarfélaga ásamt því að veita auknu fjármagni til þjónustu á vegum sveitarfélaga.
4.4	Unnin verði heildarstefna um málefni fatlaðs fólks með forgangsraðaðri og fjármagnaðri aðgerðaáætlun. Sérstök áhersla verði lögð á að stytta biðlista eftir búsetuúrræðum og tryggja samfellu í þjónustu þegar fatlaður einstaklingur nær fullorðinsaldri.
4.5	Nauðsynlegt er að ríkið og sveitarfélög nái samkomulagi um framtíðarfyrirkomulag og fjármögnun NPA þjónustu.

4.6	Sambandið beiti sér fyrir auknu samstarfi sveitarfélaga og ríkisins um málefni fólks af erlendum uppruna með það fyrir augum að sveitarfélög fái meiri faglegan og fjárhagslegan stuðning til að sinna sérþörfum þessarar nýju íbúa þar til þeir hafa náð fótfestu hér á landi.
4.7	Sambandið beiti sér fyrir því að í vinnu við heildarendurskoðun á lagaramma um fjárhagsaðstoð sveitarfélaga verði lögð áhersla á samspil opinberra framfærslukerfa og hlutverk ólíkra greiðslna skilgreint. Framkvæmd fjárhagsaðstoðar til framfærslu verði til þess að styðja við virkni og þátttöku sem flestra með valdeflingu að leiðarljósi og í samráði við einstaka notendur.
4.8	Sett verði stefna um velferðartækni í samvinnu ríkis og sveitarfélaga þar sem sérstaklega verður fjallað um mikilvægi samstarfs þvert á geira við innleiðingu velferðartækni í félags- og heilbrigðisþjónustu ásamt tímasettri og fjármagnaðri framkvæmdaáætlun.
4.9	Lögð verði áhersla á að ríki og sveitarfélög vinni sameiginlega að því að sporna gegn langtímaatvinnuleysi, með sérstakri áherslu á að ungu, atvinnulausu fólki verði tryggð viðeigandi virkniúrræði.
4.10	Settur verði rammi um hlutverk sveitarfélaga og stuðning ríkisins til heilsueflingar íbúa og annarra forvarnaaðgerða. Áfram verði unnið með Embætti landlæknis að framkvæmd heilsueflandi aðgerða og lýðheilsustefnu.
4.11	Sambandið vinni í samstarfi við Fjölmenningssetur og Jafnréttisstofu að því að styðja sveitarfélög í gerð jafnréttisáætlana, á grundvelli laga um stjórnýslu jafnréttismála, og aðgerðum til að fylgja þeim eftir.
4.12	Sambandið haldi áfram að byggja upp þekkingu í sveitarfélögum á markvissum aðferðum til íbúasamráðs og -þátttöku á grundvelli handbókar sambandsins og stefnumótandi áætlunar um málefni sveitarfélaga.
4.13	Sambandið beiti sér fyrir því að auka kosningaþátttöku og almenna lýðræðisþátttöku allra íbúa. Lögð verði sérstök áhersla á þekkingaruppbyggingu og aðgerðir til að ná til íbúa af erlendum uppruna og ungs fólks og aðgerðir til að auka kosningaþátttöku og lýðræðislega virkni þessara hópa.
4.14	Sambandið vinni að því að sveitarfélög fái sem fyrst aðgang að rafrænni kjörskrá og rafrænu kosningakerfi m.a. fyrir íbúakosningar.
4.15	Sambandið styðji við að umbótatillögur um starfsaðstæður kjörinna fulltrúa komist til framkvæmda í samræmi við þingsályktun um stefnumótandi áætlun í málefnum sveitarfélaga.

5. Menntun og velferð barna

Skipulögð samvinna ríkis og sveitarfélaga er afar mikilvæg fyrir menntun og velferð barna en jafnframt er brýnt að auka fjárframlög til menntamála. Menntun og skólastarf þarf að þróast í takt við tímann og leggja þarf áherslu á hæfni sem nýtist til framtíðar.

Þá þarf að tryggja börnum um allt land jöfn tækifæri til menntunar, auka aðgengi að úrræðum og sérfræðipjónustu og stuðla að því að markmið laga um samþættingu þjónustu í þágu farsældar barna nái fram að ganga m.a. með skýrri ábyrgðarskiptingu milli ríkis og sveitarfélaga.

Það er áskorun fyrir sveitarfélögin að mæta ákalli um að brúa bilið milli fæðingarorlofs og leikskóla. Taka þarf upp samtal við ríkið um bæði fjárhagslega og faglega hlið þess máls.

5.1	Sambandið aðstoði sveitarfélögin við innleiðingu farsældarlaganna og vinni að því að nægilegt fjármagn fylgi verkefninu til framtíðar.
5.2	Sambandið vinni með ríkinu að því að sveitarfélög verði virkir þátttakendur við innleiðingu menntastefnu til ársins 2030.
5.3	Sambandið stuðli að því að komið verði á formlegum samstarfsvettvangi helstu hagsmunaaðila með það að markmiði að fylgja eftir frekari innleiðingu fjármögnunarverkefnisins um ráðstöfun fjármuna í grunnskóla fyrir alla.
5.4	Sambandið beiti sér fyrir virkum samstarfsvettvangi ríkis og sveitarfélaga við að innleiða samhæfða skólaþjónustu þvert á skólastig skv. aðgerðaáætlunum menntastefnu, byggðaáætlunar og lögum um samþættingu þjónustu í þágu farsældar barna.
5.5	Sambandið beiti sér fyrir áframhaldandi framþróun leikskólastigsins með áherslu á að brúa bilið milli fæðingarorlofs og leikskóla.
5.6	Sambandið vinni markvisst að því í samstarfi við ríkið að fjölga í starfsstéttum þeirra sérfræðinga sem vinna að stuðningi við börn, tryggja úrræði fyrir öll börn sem þurfa á stuðningi að halda og stytta biðlista eftir þjónustu.
5.7	Sambandið leggi áherslu á samtal og samvinnu sveitarfélaga og ríkisins vegna stuðnings við börn í viðkvæmri stöðu s.s. börn með fjölbreyttan menningar- og tungumálabakgrunn, börn með fjölbreyttar stuðningsþarfir, börn á flóttu eða börn sem búa við fötlun eða fátækt.
5.8	Sambandið styðji við farsæla innleiðingu breytinga á stjórnsýslu barnaverndar í sveitarfélögunum.

5.9	Sambandið vinni að því að ríki og sveitarfélög taki höndum saman um að styrkja þjónustu við aldurshópinn 16-18 ára. Unnið verði markvisst að því að brúa bilið milli grunnskóla og framhaldsskóla og vinna gegn brotthvarfi úr námi.
5.10	Sambandið vinni að því að sveitarfélög fái heimild til að taka yfir rekstur framhaldsskóla sem tilraunaverkefni.
5.11	Sambandið vinni að því með ríki og sveitarfélögum að efla forvarnarstarf í þágu velferðar barna um allt land.
5.12	Sambandið beiti sér fyrir samstarfi ríkis og sveitarfélaga hvað varðar geðrækt barna- og unglinga. Áhersla verði lögð á forvarnir og aðgengi að nauðsynlegri sérfræðiþjónustu.
5.13	Sambandið vinni að því að komið verði á skýrum lagaramma um tónlistarskóla þar sem kveðið verði á um fjárhagslega og faglega ábyrgð ríkis og sveitarfélaga á rekstri þeirra.
5.14	Sambandið beiti sér fyrir auknu samtali og samstarfi sveitarfélaga og ríkisins á sviði íþróttar- og æskulýðsmála sem og auknum stuðningi ríkisins við þann málaflokk.

6. Skipulags- og húsnæðismál

Rammasamningur milli ríkisins og sambandsins markar tímamót í húsnæðismálum og endurspeglar vilja til stórukins samstarfs um umbætur m.a. hvað varðar tölfræði, einföldun regluverks, framboð byggingarlóða, fyrirkomulag húsnæðisstuðnings og fleiri forsendur sem geta stuðlað að bættri yfirsýn, vandaðri áætlunum og auknu jafnvægi á húsnæðismarkaði. Orðalag þessa kafla endurspeglar að stórum hluta viðfangsefni samningsins. Í þeim köflum sem á eftir koma er vitaskuld einnig vikið bæði beint og óbeint að viðfangsefnum á sviði skipulagsmála.

6.1	Sambandið skal beita sér fyrir einföldun löggjafar, ferla og samráðs í skipulagsmálum og vinna að því að ferli við skipulagsgerð verði stafræn og auðlæsileg fyrir almenning.
6.2	Núverandi fyrirkomulag við ráðstöfun skipulagsgjalds verði tekið til endurskoðunar. Tekjur af skipulagsgjaldi renni að fullu til skipulagsmála.
6.3	Sambandið vinni að markvissu samstarfi ríkis og sveitarfélaga um framþróun húsnæðismarkaðar um land allt á grundvelli húsnæðissáttmála og tillagna um umbætur í húsnæðismálum.
6.4	Sérstök áhersla verði lögð á að auka framboð fjölbreytts húsnæðis og auka uppbyggingu húsnæðis á vegum óhagnaðardriffinna leigufélaga.

6.5	Uppbyggingarheimildir í deiliskipulagi verði tímabundnar til að auka stöðugleika í framboði íbúðarhúsnæðis
6.6	Samstarf sveitarfélaga um gerð húsnæðisáætlana verði aukið og lagt kapp á að tengja þá vinnu markvisst við aðal- og svæðisskipulagsáætlanir. Stafrænar húsnæðisáætlanir virki sem stjórnæki og auðveldi yfirsýn um stöðu og horfur á húsnæðismarkaði á búsetu- og atvinnusvæðum.
6.7	Unnin verði áætlun um að útrýma óviðunandi og hættulegu íbúðarhúsnæði. Jafnhliða verði unnið að umbótum í íbúðaskráningu og spornað gegn óleyfilegri búsetu.
6.8	Húsnæðisbætur verði sameinaðar og að því stefnt að greiðslur fari fram með samræmdum hætti, á grundvelli rauntímaupplýsinga. Jafnframt verði lagður grunnur að einu sameiginlegu greiðslukerfi fyrir húsnæðisstuðning og ríkið beri ábyrgð á fjármögnun hans.
6.9	Vistvæn mannvirkjagerð, vistvænt skipulag og aðlögun að loftslagsbreytingum verði leiðarljós sveitarfélaga í húsnæðisuppbýggingu.
6.10	Gerðar verði breytingar á lagaákvæðum um heimagistingu með hliðsjón af fenginni reynslu. Horft verði til þess að stytta hámarks leigutíma, láta heimildarákvæðin aðeins ná til einnar íbúðar í eigu viðkomandi og endurskoða viðmiðunarfjárhæð ásamt því að efla eftirlit og virkni þvingunarúrræða.

7. Umhverfis- og loftslagsmál

Aðgerðir í loftslagsmálum og bætt úrgangsmeðhöndlun í anda hringrásarhagkerfis verða í forgrunni í samskiptum ríkis og sveitarfélaga á næstu árum. Sveitarfélög gegna lykilhlutverki, m.a. í gegnum skipulag byggðar, við að draga úr samfélagslosun Íslands, þ.e. þeirri losun sem er á ábyrgð stjórnvalda.

Auka þarf þekkingu sveitarstjórna á helstu áskorunum og stjórnækjum sem stuðlað geta að loftslagsvænum samfélögum, með áherslu á m.a. orkuskipti, markvissa landnotkun og aðlögun að loftslagsbreytingum. Jafnframt þarf að auka þekkingu hjá sveitarfélögum á markmiðum hringrásarhagkerfisins og framkvæmd framlengdrar framleiðendaábyrgðar. Tryggt verði að auknar kröfur um framleiðendaábyrgð leiði til lækkunar á kostnaði sveitarfélaga við úrgangsmeðhöndlun.

Tækifæri eru til að fjölga umsóknum frá sveitarfélögum um styrki til grænnar innviðauppbýggingar og ljóst er að mikil þörf er fyrir innviðauppbýggingu svo sem í fráveitu- og úrgangsmálum.

7.1	Sambandið beiti sér fyrir því að sveitarfélögin verði leiðandi þátttakendur í umræðu og aðgerðum til að draga úr losun gróðurhúsalofttegunda, laga samfélagið að þeim breytingum sem hafa orðið og munu verða vegna loftslagsbreytinga.
7.2	Sambandið beiti sér fyrir því, í samstarfi við ríkið, að sveitarfélög fái aðstoð við að taka upp loftslagsstefnu, miðlægar upplýsingar um losun gróðurhúsalofttegunda, bæði frá

	eigin rekstri og samfélagslosun, verði aðgengilegar eftir sveitarfélögum og landshlutum og þróuð tæki til að mæla árangur aðgerða.
7.3	Sambandið beiti sér fyrir því að ríkið styðji sérstaklega við orkuskipti í samgöngum.
7.4	Sambandið styðji sveitarfélög, í góðu samstarfi við ríkið, við að rækja hlutverk sitt í úrgangsstjórnun, stuðla að sjálfbærri auðlindanotkun og draga úr myndun úrgangs í þeim tilgangi að skapa skilyrði fyrir myndun hringrásarhagkerfis.
7.5	Sveitarfélögum verði tryggt aðgengi að fjármagni til uppbyggingar stærri innviðaverkefna til bættrar úrgangsmeðhöndlunar, svo sem sorpbrennslu til orkunýtingar. Lykilatriði er að til staðar séu áreiðanleg gögn um magn og meðhöndlun úrgangs, þar sem m.a. verði lögð áhersla á ábyrgð framleiðenda.
7.6	Við útfærslu á kerfi framleiðendaábyrgðar verði lögð höfuðáhersla á að kerfið styðji við innleiðingu hringrásarhagkerfis. Liður í því er að auka kröfur til framleiðenda og innflytjenda um að breyta framleiðsluferlum þannig að auðveldara verði að skila vörum og umbúðum aftur inn í virðiskeðjuna, s.s. með endurnotkun eða endurvinnslu.
7.7	Sambandið beiti sér fyrir áframhaldandi samstarfi um að ljúka uppbyggingu fráveituframkvæmda og að byggja upp þekkingu á hagkvæmum og loftslagsvænum fráveitulausnum, þar sem sérstaklega verði horft til þess að aðskilja ofanvatn frá frárennsli, svo sem með blágrænum ofanvatnslausnum.
7.8	Sambandið beiti sér fyrir því að öll áform um nýja þjóðgarða og ný friðlýst svæði ásamt stækkun þeirra verði undirbúin í góðri sátt við hlutaðeigandi sveitarfélög.

8. Byggðamál, atvinna og innviðir

Áhersla verður á að þróa áfram samstarf ríkis og sveitarfélaga í byggðamálum í góðu samstarfi við landshlutasamtök. Lykilatriði til að skapa sem jöfnust búsetuskilyrði um allt land er uppbygging fjarskipta-, samgöngu- og raforkuinnviða og stafrænnar opinberrar þjónustu. Nýta verður reynsluna af Covid-19 heimsfaraldrinum á jákvæðan hátt, svo sem til að dreifa opinberum störfum sem víðast um landið.

8.1	Sambandið hafi náði samráð við sveitarfélög og landshlutasamtök þeirra, ráðuneyti, stofnanir ríkisins og atvinnulíf til að stuðla að markvissri framkvæmd byggðaáætlunar.
8.2	Fjármagn til sóknaráætlana landshlutanna verði aukið og fleiri ráðuneyti og aðrir aðilar komi að fjármögnun þeirra.
8.3	Lokið verði við gerð höfuðborgarstefnu.

8.4	Sambandið vinni að því að virkja ívilnanir í gegnum námslánakerfið og beiti sér fyrir áframhaldandi innleiðingu á stefnu um óstaðbundin störf.
8.5	Sambandið beiti sér fyrir því að áfram verði stutt við endurgreiðslukerfi í innanlandsflugi á grundvelli úttektar á núverandi stuðningskerfi.
8.6	Sambandið vinni að auknu samstarfi Vegagerðarinnar og sveitarfélaga um uppbyggingu og viðhald vega, þar sem horft verði til áherslna heimamanna við forgangsörðun. Teknar verði upp viðræður við ríkið um gerð viðmiða um kostnaðarskiptingu framkvæmda, s.s. þegar um er að ræða nauðsynlegar mótvægisáðgerðir vegna umhverfis eða íbúa.
8.7	Sambandið beiti sér fyrir því að auknu fjármagni verði varið til vetrarþjónustu vega utan þéttbýlis.
8.8	Sambandið beiti sér fyrir því að sveitarfélög og ríkið skipuleggi almenningssamgöngukerfið sem heildstætt kerfi um allt land.
8.9	Sambandið leggi áherslu á að íbúar hafi raunverulegt val um samgöngumáta og að sátt verði um uppbyggingu hágæða almenningssamgangna um land allt.
8.10	Fjármagn til uppbyggingar hjóla- og göngustíga, jafnt innan sem á milli sveitarfélaga, verði aukið til að styðja valfrelsi í samgöngum.
8.11	Sambandið beiti sér fyrir áframhaldandi uppbyggingu hágæða fjarskipta um allt land. Ljúka þarf ljósleiðaravæðingu til að jafna aðstöðumun byggða en jafnframt þarf að bæta farsímaþjónustu víða um land með sérstakri áherslu á öryggismál.
8.12	Í stefnumörkun stjórnvalda í raforkumálum verði áfram lögð rík áhersla á náttúruvernd en einnig verði lagt mat á samfélagleg og efnahagsleg áhrif virkjana ásamt þörf fyrir raforkuöryggi um allt land.
8.13	Sambandið beiti sér fyrir því að jafna raforkuverð bæði hjá fyrirtækjum og íbúum og hraðari uppbyggingu þriggja fasa rafmagns til að styðja við nýsköpun í atvinnulífi. Stuðlað verði að notkun á vistvænni orku í stað jarðefnaeldsneytis og styrkir til jarðhitaleitar auknir.
8.14	Sambandið beiti sér fyrir því að ferlið við gerð og samþykkt rammaáætlunar verði tekið til gagn Gerrar endurskoðunar.
8.15	Mótuð verði stefna og lagaumhverfi um uppbyggingu og starfsemi vindorkuvera.
8.16	Halda þarf áfram markvissri uppbyggingu á ferðamannastöðum, stuðla að jafnari dreifingu ferðamanna um landið, m.a. með stuðningi við alþjóðaflug til Akureyrar og Egilsstaða, og tryggja að tekjur af gistináttaskatti renni til sveitarfélaga, til að ferðaþjónusta þróist áfram á sjálfbæran hátt.
8.17	Unnin verði stefna og aðgerðaáætlun um brunavarnir í góðu samstarfi ríkis og sveitarfélaga. Sambandið taki upp viðræður við ríkið og beiti sér fyrir því að sveitarfélög fái stuðning við gerð og framkvæmd brunavarnaáætlana.

8.18	Sambandið taki virkan þátt í stefnumótun um fyrirkomulag bráðabjónustu. Lögð verði áhersla á að skilgreina hlutverk slökkviliða í þeirri vinnu.
8.19	Sambandið leggi áherslu á að tryggja aðkomu sveitarfélaganna við áætlanagerð í almannavörnum, svo sem við gerð hættumats og viðbragðsáætlana vegna náttúruvár, enda bera sveitarfélögin ábyrgð á gerð viðbragðsáætlana samkvæmt lögum um almannavarnir.
8.20	Sambandið beiti sér fyrir því að markaðar tekjur til ofanflóðavarna verði að fullu nýttar í slík mannvirki svo unnt verði að hraða uppbyggingu. Jafnframt taki ríkið aukna ábyrgð á viðhaldi ofanflóðamannvirkja.
8.21	Mótuð verði heildstæð stefna um fiskeldismál og nýtingu strandsvæða í sátt við umhverfið, með beinni aðkomu sveitarfélaga. Fiskeldissjóður verði lagður niður og þess í stað fái sveitarfélög beina hlutdeild í auðlindagjaldi.

9. Nýsköpun, stafræn þróun og umbreyting

Til að sveitarfélög geti fylgt þeirri öru þróun sem á sér stað í umhverfi þeirra og mætt þeim áskorunum sem henni fylgir er lykilatriði að þau séu framfarasinnuð, tileinki sér nýsköpunarhugsun og nýti þau tækifæri sem stafræn umbreyting býður upp á. Það er bæði mikilvægt til að þau geti haldið áfram að veita íbúum gæðabjónustu í þrengra tekjuumhverfi vegna lýðfræðilegrar þróunar og einnig til að þau geti staðið sig í aukinni samkeppni um vinnuafli.

Stigin hafa verið mjög mikilvæg grundvallarskref til að stofna til samstarfs sveitarfélaga um stafræna umbreytingu og aukins samstarfs við ríkið og enginn vafi á því að slíkt samstarf er forsenda þess að sveitarfélög geti almennt verið fullgildir þátttakendur í stafrænni umbreytingu. Mikilvægt er að halda áfram að styrkja og efla samstarf sveitarfélaga um stafræna umbreytingu og aðra nýsköpun til að gera þau hæfari að mæta áskorunum nútímans.

9.1	Sambandið vinni áfram að því að hvetja til nýsköpunar hjá sveitarfélögum í samstarfi við fjármála- og efnahagsráðuneytið um eflingu nýsköpunar hjá hinu opinbera.
9.2	Sambandið vinni stefnumörkun í stafrænni umbreytingu sveitarfélaga í góðu samstarfi við sveitarfélög og ríkið.
9.3	Auka þarf þekkingarstig sveitarfélaga á tækifærum stafrænnar umbreytingar, nýtingu tækni og nýsköpunar við úrlausn mála og áskorana.
9.4	Sambandið skal vinna að pappírslausri stjórnsýslu sveitarfélaga og beita sér fyrir rafrænum skilum gagna og rafrænni skjalavörslu.

9.5	Upplýsingatækniinnviðir sveitarfélaga verði staðlaðir og sjálfvirknivæddir með það að markmiði að ná fram auknu rekstrarhagræði samhliða því sem öryggi gagna er tryggt.
9.6	Skilgreina þarf umboð og hlutverk stafræns umbreytingateymis sem vinnur fyrir öll sveitarfélög.
9.7	Sambandið skal greiða fyrir samstarfi sveitarfélaga við ríkisstofnanir og einkaaðila um þróun grænna og snjallra verkefna sem hægt er að sækja um styrki til í gegnum evrópska og aðra viðkomandi sjóði.
9.6	Sambandið styðji sveitarfélög í innleiðingu heimsmarkmiðanna og eigi gott samstarf við verkefnisstjórn forsætisráðuneytisins um frekari eftirfylgni og þróun verkfærakistu og mælikvarða um framgang markmiðanna.

10. Vinnumarkaðsmál

Fyrirsvar fyrir sveitarfélögin í kjaramálum og fagleg ráðgjöf og stuðningur við sveitarfélög verða áfram eitt af lykilverkefnum sambandsins. Áhersla verður áfram á að þetta samstarfið við ríkið og Reykjavíkurborg í undirbúningi fyrir kjaraviðræður og í kjararannsóknunum ásamt því að samræma kjör á vinnumarkaði eftir því sem frekast er unnt.

10.1	Sambandið styðji sveitarfélögin eins og kostur er til að ná markmiðum í kjara- og mannauðsmálum.
10.2	Sambandið stuðli að jafnræði í launasetningu starfsfólks sveitarfélaga, þ.e. að sambærileg og jafnverðmæt störf séu launuð með sama hætti.
10.3	Sambandið stuðli að því að kjör starfsfólks sveitarfélaga verði samkeppnishæf sambærilegum og jafn verðmætum störfum hjá ríki og á almennum vinnumarkaði.
10.4	Kjarasamningar sveitarfélaga styðji við skilvirka starfsemi rekstrareininga sveitarfélaga og séu ekki ákvarðandi um fyrirkomulag starfsemi þeirra.
10.5	Sambandið standi fyrir samtímaupplýsingaöflun um launaútgjöld sveitarfélaga með öflugum kjararannsóknunum.
10.6	Sambandið þróa áfram starfsmatskerfið SAMSTARF sem og starfsemi Jafnlaunastofu í samstarfi við Reykjavíkurborg og stéttarfélag starfsmanna sveitarfélaga.
10.7	Sambandið stuðli að samvinnu og samráði opinberra vinnuveitenda við gerð og efni kjarasamninga með það að markmiði að kjarasamningar taki mið af sameiginlegri kjarastefnu opinbers vinnumarkaðar og stefnu um opinber fjármál.
10.8	Sambandið vinni að samræmdu lagaumhverfi fyrir íslenskan vinnumarkað, þannig að sömu lög gildi fyrir kjarasamninga starfsfólks á opinberum og almennum vinnumarkaði.

10.9	Sambandið tekur virkan þátt í samstarfi aðila vinnumarkaðarins.